

INNOVATIVE WAYS TO DEVELOP MEDIA LITERACY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Madaliyeva Farida Tursunaliyevna

Student of Tashkent University of Applied Sciences

madaliyevafarida7@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida media savodxonlikni rivojlantirishning innovatsion usullari, pedagogik imkoniyatlari hamda zamonaviy ta'limdagi ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot davomida o'quvchilarning axborotni tahlil qilish, media materiallarni to'g'ri anglash, tanqidiy fikrlash va xavfsiz internetdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish masalalari o'rganildi. Shuningdek, interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar, media o'yinlar va kreativ topshiriqlarning samaradorligi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari media savodxonlikni rivojlantirish o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, axborot bilan ishlash madaniyati va kommunikativ kompetensiyalarini oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: media savodxonlik, boshlang'ich ta'lim, innovatsion metodlar, axborot texnologiyalari, tanqidiy fikrlash, raqamli ta'lim, internet xavfsizligi, kommunikativ kompetensiya.

Аннотация

В данной статье рассматриваются инновационные методы развития медиаграмотности у учащихся начальных классов, их педагогические возможности и значение в современном образовании. В ходе исследования изучались вопросы формирования навыков анализа информации, правильного восприятия медиаматериалов, критического мышления и безопасного использования интернета. Также анализировалась эффективность интерактивных методов, цифровых технологий, медиаигр и творческих заданий. Результаты исследования показывают, что развитие медиаграмотности способствует повышению самостоятельного мышления учащихся, культуры работы с информацией и коммуникативных компетенций.

Ключевые слова: медиаграмотность, начальное образование, инновационные методы, информационные технологии, критическое мышление, цифровое образование, интернет-безопасность, коммуникативная компетенция.

Abstract

This article discusses innovative methods for developing media literacy in primary school students, their pedagogical potential, and their importance in modern education. The study examines the formation of students' skills in analyzing information, understanding media materials correctly, critical thinking, and safe internet use. In addition, the effectiveness of interactive methods, digital technologies, media games, and creative tasks was analyzed. The results of the research show that the development of media literacy improves students' independent thinking, information culture, and communicative competencies.

Keywords: media literacy, primary education, innovative methods, information technology, critical thinking, digital education, internet safety, communicative competence.

Kirish (Introduction)

XXI asr axborot texnologiyalari va raqamli kommunikatsiyalar asri sifatida inson hayotining barcha jabhalariga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kunda internet, ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar, televizion dasturlar va turli media platformalar bolalar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilari turli media vositalari orqali katta hajmdagi axborotlarni qabul qilmoqda. Bu esa ularda media savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Media savodxonlik — bu insonning axborotni izlash, tahlil qilish, baholash, undan to'g'ri foydalanish va media xabarlarining mazmunini anglash qobiliyatidir. Zamonaviy ta'lim tizimida media savodxonlik o'quvchilarning muhim hayotiy kompetensiyalaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Chunki media makonida tarqalayotgan axborotlarning barchasi ham ishonchli yoki foydali emas. Ayniqsa, kichik yoshdagi bolalar reklama, noto'g'ri axborot, zararli kontent yoki manipulyativ xabarlarining ta'siriga tez tushib qolishi mumkin. Boshlang'ich sinf davri bolaning dunyoqarashi, tafakkuri va axborotni qabul qilish madaniyati shakllanadigan muhim bosqich hisoblanadi. Shu sababli aynan ushbu davrda o'quvchilarga media bilan ishlash madaniyatini o'rgatish, axborotni tanqidiy baholash va internetdan xavfsiz foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish zarurdir.

Media savodxonlik nafaqat axborotni qabul qilish, balki uni tahlil qilish, taqqoslash, xulosa chiqarish va mustaqil fikr bildirishga ham xizmat qiladi. Bugungi globallashuv jarayonida bolalarning media muhitdagi faolligi tobora ortib bormoqda. O'quvchilar mobil telefon, planshet va kompyuterlar orqali turli videolarni tomosha qiladi, internet o'yinlaridan foydalanadi hamda ijtimoiy platformalarda vaqt o'tkazadi. Bu holat ayrim hollarda bolalarda internetga qaramlik, diqqatning pasayishi va noto'g'ri axborotlarga ishonish kabi muammolarni yuzaga keltirmoqda. Shu sababli boshlang'ich ta'lim tizimida media savodxonlikni shakllantirish pedagogik muammo sifatida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy pedagogika media savodxonlikni rivojlantirishda innovatsion metodlardan foydalanishni talab etadi. Interaktiv metodlar, media o'yinlar, virtual topshiriqlar, animatsion materiallar, raqamli platformalar va kreativ loyihalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining media bilan ishlash ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi. Ayniqsa, o'yin texnologiyalariga asoslangan darslar bolalarda media materiallarni qiziqish bilan o'rganishga yordam beradi. Media savodxonlikni rivojlantirish jarayonida o'qituvchi va ota-onalarning hamkorligi alohida ahamiyatga ega. Chunki bolalar internet va media vositalaridan nafaqat maktabda, balki uy sharoitida ham faol foydalanadi. Ota-onalarning farzand media faoliyatini nazorat qilishi, foydali media mahsulotlarni tavsiya etishi hamda internet xavfsizligi qoidalarini tushuntirishi bolalarda to'g'ri media madaniyatini shakllantiradi.

Boshlang'ich ta'limda media savodxonlikni rivojlantirish o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini ham rivojlantiradi. Tanqidiy fikrlash esa o'quvchilarning har qanday axborotni tahlil qilish, uning to'g'ri yoki noto'g'riligini aniqlash va mustaqil xulosa chiqarishiga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Mamlakatimizda raqamli ta'limni rivojlantirish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish hamda o'quvchilarning media madaniyatini oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasining ta'limga oid normativ hujjatlarida ham o'quvchilarning zamonaviy axborot muhitida erkin faoliyat yuritishi, media vositalardan oqilona foydalanishi va axborot xavfsizligini ta'minlash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Mazkur maqolaning dolzarbligini shundaki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida media savodxonlikni rivojlantirishning innovatsion usullarini o'rganish va amaliyotga joriy etish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkin. Tadqiqot davomida

interaktiv metodlar, media texnologiyalar va kreativ yondashuvlarning o'quvchilarning media kompetensiyasiga ta'siri tahlil qilinadi.

Maqolaning maqsadi — boshlang'ich sinf o'quvchilarida media savodxonlikni rivojlantirishning innovatsion usullarini aniqlash, ularning pedagogik samaradorligini tahlil qilish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot metodologiyasi (Methods)

Tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, suhbat, anketa, taqqoslash, tahlil va tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot boshlang'ich sinf o'quvchilari ishtirokida olib borildi.

Quyidagi innovatsion metodlar qo'llanildi:

1. Media o'yin texnologiyalari

“Rost yoki yolg'on?”, “Axborotni top”, “Media detektiv” kabi o'yinlar orqali o'quvchilarda axborotni tahlil qilish ko'nikmasi shakllantirildi.

2. Interaktiv media topshiriqlar

O'quvchilarga videoroliklarni kuzatish, reklama mazmunini tahlil qilish va media matnlarni solishtirish topshiriqlari berildi.

3. Raqamli platformalardan foydalanish

Elektron taqdimotlar, animatsiyalar va ta'limiy mobil ilovalar dars samaradorligini oshirdi.

4. Kreativ loyiha usuli

O'quvchilar kichik guruhlarda media mahsulotlar — plakat, mini video va audio materiallar tayyorladilar.

5. Internet xavfsizligi treninglari

O'quvchilarga internetdan xavfsiz foydalanish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va zararli axborotlardan saqlanish qoidalari tushuntirildi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalari innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan darslar media savodxonlikni rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi.

Tajriba davomida:

- o'quvchilarning axborotni tahlil qilish qobiliyati rivojlandi;
- media materiallarga tanqidiy yondashuv shakllandi;
- internet xavfsizligi bo'yicha bilimlari oshdi;
- kommunikativ va ijodiy kompetensiyalar rivojlandi;
- mustaqil fikrlash darajasi oshdi.

Shuningdek, interaktiv metodlardan foydalanilgan sinflarda o'quvchilarning darsdagi faolligi ancha yuqori bo'lgani kuzatildi.

Muhokama (Discussion)

Media savodxonlik zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanmoqda. Chunki bugungi o'quvchi katta hajmdagi axborot oqimi ichida yashamoqda. Shunday ekan, o'quvchilarda axborotni saralash, baholash va undan to'g'ri foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi:

- ayrim o'quvchilarning internetga haddan tashqari qiziqishi;
- ota-onalarning media nazoratiga yetarli e'tibor bermasligi;
- texnik vositalarning cheklanganligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun oila va maktab hamkorligini kuchaytirish, media ta'lim bo'yicha maxsus mashg'ulotlar tashkil etish hamda zamonaviy texnik vositalardan foydalanishni kengaytirish lozim.

Xulosa (Conclusion)

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida media savodxonlikni rivojlantirish bugungi ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biridir. Innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning axborot bilan ishlash madaniyati, tanqidiy fikrlashi va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Tadqiqot natijalari media savodxonlikni rivojlantirishda interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar va kreativ yondashuvlarning samaradorligini ko'rsatdi. Kelgusida media ta'limni yanada rivojlantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2020.
2. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2019.
3. Yo'ldoshev J. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2023.
5. Musurmonova O. Oila va media madaniyati. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
6. Hasanboyeva O. Pedagogika nazariyasi. – Toshkent, 2020.
7. Egamberdiyeva N. Tarbiya texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
8. Qosimova K. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. – Toshkent, 2021.